

Postanowienie z dnia 3 lutego 1995 r.
I PZP 1/95

Sąd Najwyższy nie może wyjść poza zakres przedstawionego w trybie art. 391 k.p.c. zagadnienia prawnego, gdyż prowadziłoby to do naruszenia niezawisłości sędziowskiej członków składu orzekającego sądu przedstawiającego zagadnienie

Przewodniczący SSN: Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Maria Mańkowska,

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Witolda Bryndy, w sprawie z powództwa Bożeny P. przeciwko "G." Spółce Akcyjnej w P. o ustalenie, po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 3 lutego 1995 r. zagadnienia prawnego przekazanego przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu postanowieniem z dnia 7 grudnia 1994 r. [...] do rozstrzygnięcia w trybie art. 391 k.p.c.

Czy zawarcie umowy spółki akcyjnej "G." przez założycieli akcjonariuszy, z pominięciem pracowników przebywających na urloпах wychowawczych, w oparciu o uchwałę Rady Pracowniczej nr 12/93 z dnia 29 października 1993 r., akceptującą takie wyłączenie, stanowi naruszenie przez tę Radę przepisu art. 24 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz.U. nr 24 poz. 123 z późn. zm.) a to wobec faktu przekroczenia kompetencji stanowiących, wymienionych w tym przepisie, co w efekcie doprowadziło do pozbawienia prawa do bezpłatnych akcji tej grupy pracowników ?

p o s t a n o w i ł:

o d m ó w i ć podjęcia uchwały.

U z a s a d n i e n i e

Powódka Bożena P. wniosła o zobowiązanie pozwanych Zakładów Przemysłu Cukierniczego "G." w P. do przyznania jej bezpłatnych akcji. Strona pozwana, która w toku postępowania uległa przekształceniu w spółkę akcyjną, wniosła o oddalenie powództwa. Wyrokiem z dnia 20 czerwca 1994 r., [...], Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Poznaniu powództwo oddalił. Sąd Rejonowy ustalił, że powódka jest pracownikiem strony pozwanej i przebywa na urlopie wychowawczym. W dniu 6 stycznia 1994 r. Skarb Państwa-Wojewoda Poznański, szwajcarska Spółka N. oraz pracownicy strony pozwanej, jako akcjonariusze założyciele, zawarli umowę, w której między innymi ustalono, że pracownicy obejmą część akcji na okaziciela powstającej spółki akcyjnej, zgodnie z zasadami przydziału określonymi w załączniku "C" do tej umowy. Uregulowanie to faktycznie wykluczyło możliwość objęcia akcji przez pracowników przebywających na urloпах wychowawczych. Sąd Rejonowy uznał to za zgodne z prawem i zasadami współżycia społecznego oraz mieszczące się w ramach swobody umów.

Rozpoznając rewizję powódki od tego wyroku Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu przedstawił wyżej opisane zagadnienie prawne. Sąd Wojewódzki podniósł, że zarządzeniem z dnia 26 listopada 1993 r., [...], Wojewoda P. orzekł likwidację Zakładów Przemysłu Cukierniczego "G." w P., w celu wniesienia mienia zlikwidowanego przedsiębiorstwa do spółki z udziałem kapitału zagranicznego. Decyzją z dnia 16 lutego 1994 r., [...], Wojewoda P. z powołaniem się na art. 37 ust. 2 w zw. z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, uznał Zakłady "G." za zlikwidowane. Do zawarcia umowy tworzącej spółkę akcyjną zostali dopuszczeni tylko ci spośród pracowników likwidowanego przedsiębiorstwa, którzy udzielili pełnomocnictw pracownikom wymienionym z imienia i nazwiska w umowie. Pozostali pracownicy zostali faktycznie pozbawieni prawa nabycia akcji. Według umowy założycieli spółki akcyjnej pracownicy likwidowanego przedsiębiorstwa mieli wnieść wkład pieniężny w wysokości 4.582.978 dolarów USA, które otrzymali w formie darowizny od szwajcarskiej Spółki N.

Sąd Wojewódzki podkreślił, że prywatyzacja Zakładów "G." nastąpiła w trybie przepisów rozdziału 4 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, poz. 298 ze zm.) a konkretnie art. 37 ust. 1 pkt 2 tej ustawy. Tryb ten z mocy art. 42 wymienionej ustawy wyklucza możliwość stosowania preferencyjnego zakupu akcji przez pracowników, na zasadach jej art. 24, gdyż Spółka Akcyjna "G." nie jest jednoosobową spółką Skarbu Państwa.

Wątpliwości Sądu Wojewódzkiego związane są z opisaną wyżej umową założycieli spółki akcyjnej z dnia 6 stycznia 1994 r., która miała na celu przygotowanie utworzenia spółki. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego w umowie tej pracownicy faktycznie zostali uprawnieni do otrzymania bezpłatnie akcji tworzonej spółki. Treść tej umowy została pozytywnie zaopiniowana uchwałą [...] Rady Pracowniczej Zakładów Przemysłu Cukierniczego "G." z dnia 29 października 1993 r. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego doszło w ten sposób do "faktycznego pozbawienia pracowników przebywających na urlopach wychowawczych prawa do nabycia akcji w oparciu o arbitralne decyzje założycieli, podjęte poza tą grupą pracowników". Sąd Wojewódzki podkreślił, że w interesie pracowników-założycieli leżało ograniczenie uprawnień do nabycia akcji. W tej sytuacji Sąd Wojewódzki zgłosił wątpliwość, czy opisana wyżej uchwała Rady Pracowniczej z dnia 29 października 1993 r. nie narusza art. 24 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz. U. Nr 24, poz. 123 ze zm.), wobec enumeratywnego wymienienia kompetencji stanowiących Rady Pracowniczej i braku uregulowań, które dają Radzie możliwość decydowania o prawach podmiotowych pracowników. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego nie można tej uchwały Rady Pracowniczej pomijać dla oceny skuteczności umowy założycieli spółki wobec ustalenia kręgu akcjonariuszy z grona pracowników. Sąd Wojewódzki podkreśla, że pracownicy przebywający na urlopie wychowawczym, zgodnie z § 18 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 lipca 1981 r. (jednolity tekst: Dz. U. z 1990 r., Nr 76, poz. 454) pozostają w zatrudnieniu i wszelkie ograniczenia ich praw są wymienione w § 18 ust. 2 tego rozporządzenia. Ograniczenie pracownikom przebywającym na urlopach wychowawczych prawa nabycia akcji może być, zdaniem Sądu Wojewódzkiego, ocenione nie tylko jako krzywdzące w świetle zasad współzycia społecznego, ale także jako wykraczające poza swobodę kontraktową zwłaszcza, że uprawnienia takie przyznano pracownikom odbywającym służbę wojskową oraz będącym w okresie

wypowiedzenia w związku z przejściem na emeryturę. Sąd Wojewódzki widzi także wątpliwość dotyczącą "możliwości wystąpienia pracownika z roszczeniem o ustalenie prawa do nabycia akcji względnie wydania akcji" lecz tego zagadnienia nie stawia w sentencji postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 25 września 1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz. U. Nr 24, poz. 123 ze zm.) w art. 24 wymienia kompetencje stanowiące Rady Pracowniczej. Jest to wyliczenie enumeratywne. Ustawa ta w art. 25 ust. 1 stanowi, że rada pracownicza ma prawo wyrażania opinii we wszystkich sprawach dotyczących przedsiębiorstwa oraz jego kierownictwa. Nie może w tej sytuacji budzić wątpliwości, że rada pracownicza ma prawo wyrażać opinie we wszystkich sprawach związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa, a także jego likwidacją.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy uchwała Rady Pracowniczej ZPC "G.", [...], z dnia 29 października 1993 r., nie była podjęta w ramach kompetencji stanowiących tej Rady. Została ona bowiem wydana w oparciu o § 42 statutu Samorządu Załogi ZPC "G.", który przewiduje uprawnienie Rady do wyrażania opinii w każdej sprawie dotyczącej przedsiębiorstwa. Nie może więc być żadnych wątpliwości, że uchwała ta nie naruszyła przepisu art. 24 ustawy o samorządzie załogi, gdyż nie była wydana jako realizacja kompetencji stanowiących rady pracowniczej. Nie naruszyła też przepisu art. 25 tej ustawy, gdyż opiniodawcze kompetencje rady pracowniczej w sprawach dotyczących przedsiębiorstwa nie są ograniczone przedmiotowo.

Sąd Wojewódzki przedstawił zagadnienie prawne w sposób uniemożliwiający podjęcie uchwały przez Sąd Najwyższy. Sformułowanie zagadnienia prawnego sprowadza się bowiem do pytania "czy zawarcie umowy spółki akcyjnej ... w oparciu o uchwałę ... stanowi naruszenie przez Radę Pracowniczą art. 24 ustawy ...". Jest przecież oczywiste, że zawarcie umowy spółki akcyjnej, której Rada Pracownicza nie jest stroną, nie może naruszać przepisu o stanowiących kompetencjach tej Rady.

Jeżeliby natomiast przedstawione zagadnienie rozumieć jako sprowadzające się do problemu zgodności uchwały Rady Pracowniczej ZPC "G." z dnia 29 października 1993 r. z art. 24 ustawy o samorządzie załogi przedsiębiorstwa, to jest ono postawione poza stanem faktycznym, a przez to odpowiedź w takiej kwestii jest zbędna dla rozstrzygnięcia sprawy. Jak to wyżej wykazano przedmiotowa uchwała została bowiem wydana w ramach kompetencji opiniodawczych, a nie stanowiących Rady Pracowniczej.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem, jeżeli przedstawione w trybie art. 391 k.p.c. zagadnienie prawne nie mieści się w stanie faktycznym sprawy, Sąd Najwyższy nie może go merytorycznie rozpoznać bo wyszedłby albo poza granice wniosku sądu merytorycznego, albo poza granice konkretnej sprawy. Podjęcie uchwały w przedmiocie zagadnienia prawnego sformułowanego w oparciu o okoliczności nie mieszczące się w stanie faktycznym sprawy, nie jest oczywiście potrzebne dla jej rozstrzygnięcia (por. postanowienie z dnia 29 listopada 1993 r., III AZP 21/93, nie publikowane; wyrok z dnia 12 października 1994 r., II UR 8/94, OSNAPiUS 1995 nr 2 poz. 25 czy postanowienie z dnia 1 września 1993 r., III CZP 119/93, nie publikowane). Na tle stanu faktycznego niniejszej sprawy mogą powstać zagadnienia prawne budzące poważne wątpliwości,

ale nie zostały one sformułowane przez sąd merytoryczny. Sąd Najwyższy nie może wyjść poza zakres przedstawionego w trybie art. 391 k.p.c. zagadnienia prawnego, gdyż prowadziłoby to do naruszenia niezawisłości sędziowskiej członków składu orzekającego sądu przedstawiającego zagadnienie. Pamiętać bowiem należy, że podjęta w trybie tego przepisu uchwała, wiąże w danej sprawie (art. 391 § 2 k.p.c.).

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały.

=====